

Příčiny stagnace rozvoje života v malé obci

Marie Vláčilová

Bakalářská práce
2015

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VYKONU)

Jméno a příjmení: **Marie Vláčilová**
Osobní číslo: **H128076**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Příčiny stagnace rozvoje života v malé obci**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na zjištění příčin stagnace rozvoje života v malé obci;
- na kulturní a sociální kvalitu života;
- na charakteristiku obce a města.

Součástí práce bude kvantitativní výzkum zaměřen na podmínky života v malé obci.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tisková/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BOHÁČOVÁ, P. Současné proměny života ve městě a na venkově. Brno: UTB Zlín, 2010.

LÁZIČKOVÁ, A. Město a venkov. Praha: Tvorba, 1980.

MORAVSKOBUDĚJOVICKO. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 1997.

NAKONEČNÝ, M. Motivace lidského chování. Praha: Academia, 1997.

Obecní kronika-obce Častohostice

Zákon oobcích 128/2000 Sb.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.**
Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce: **25. září 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. listopadu 2015**

Ve Zlíně dne 25. září 2015

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s přípoštěním tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně

18. 11. 2015

podpis diplomanta

ABSTRAKT

Bakalářská práce na téma *Příčiny stagnace rozvoje života v malé obci* se zabývá problematikou vysídlování malých obcí. Zabývá se kvalitou života a oblastmi, které kvalitu života v malé obci ovlivňují. V teoretické části nejprve vymezují základní pojmy, jako je veřejná správa, samospráva přenesená působnost, obec. Dále je zde popsán kulturní a společenský život konkrétní obce. Základem výzkumného šetření je zhodnocení spokojenosti či nespokojenosti života občanů v malé obci a důvody proč žít na vesnici, či příčiny stěhování lidí z malých vesnic.

Klíčová slova: Veřejná správa, samospráva, obce, město, nezaměstnanost, kvalita života, příčiny vysídlování.

ABSTRACT

My bachelor work on the theme *The Causes of the Stagnation in the Development of Life in a Small Village* is concerned with problems of people leaving small villages. It investigates the quality of life and areas that influence the quality of life in a small village. In the theoretical part I first define the basic terms like public administration, self-government, delegation of power, village. Next, the culture and social life of a particular village is described here. The basis of my research investigation is the evaluation of contentment or discontent of citizens with life in a small village, and the reasons for living in a village, or the causes for people to move away from small villages.

Key words: public administration, self-government, municipality, unemployment, quality of life, reasons for leaving

Poděkování

Děkuji panu docentu PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné informace, trpělivost a ochotu při vedení bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Motto: *„Obec, zvyklou žít svobodně, lze snadněji udržet s pomocí jejích vlastních občanů.“*

Niccolò Machiavelli

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 ZÁKLADNÍ ZNAKY OBCE.....	11
1.1 POSTAVENÍ OBCE V SYSTÉMU VEŘEJNÉ SPRÁVY	13
1.2 LEGISLATIVNÍ POSTAVENÍ OBCÍ V ČR	14
1.2.1 Členění obcí v České republice dle rozsahu přenesené působnosti.....	14
1.2.2 Členění obcí v České republice dle rozsahu samostatné působnosti.....	15
1.3 PŮSOBNOST OBCÍ.....	15
1.4 MALÉ OBCE V ČR.....	16
1.5 DÍLČÍ ZÁVĚR	18
2 HISTORIE OBCE ČASTOHOSTICE.....	20
2.1 HASIČI.....	23
2.2 KLUB ŽEN ČASTOHOSTICE.....	24
2.3 OBECNÁ ŠKOLA	24
2.4 KVALITA KULTURNÍHO ŽIVOTA	25
2.5 OBČANSKÁ VYBAVENOST.....	26
2.6 DOPRAVA	27
2.7 ZAMĚSTNANOST	27
2.8 DÍLČÍ ZÁVĚR	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
3 KVANTITATIVNÍ VÝZKUM.....	32
3.1 CÍL VÝZKUMU, VÝZKUMNÁ OTÁZKA A HYPOTÉZY.....	32
3.1.1 Metodologie výzkumu	32
3.1.2 Charakteristika použitých metod	32
3.1.3 Metoda dotazníku	33
3.1.4 Výběr respondentů.....	34
3.2 ANALÝZA A INTERPRETACE DOSAŽENÝCH VÝSLEDKŮ.....	34
3.3 SHRNUÍ.....	42
3.4 DOPORUČENÍ.....	42
ZÁVĚR	44
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	46
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	48
SEZNAM OBRÁZKŮ	49
SEZNAM TABULEK.....	50
SEZNAM PŘÍLOH.....	51

ÚVOD

Venkovské obce jako sídla s malým počtem obyvatel jsou specifickou kategorií. Život v těchto obcích má své výhody – klidnější prostředí, lepší vzájemné vztahy a blízkost přírody. Na druhou stranu se tyto obce potýkají s omezeným množstvím pracovních příležitostí, omezenou nabídkou občanské vybavenosti, malou dopravní obslužností a dalšími problémy. Každá obec bez ohledu na svoji velikost vedle vlastní správy musí zajistit řadu činností z výkonu státní správy v přenesené působnosti. Představitelé venkovských obcí, aniž by se mohli opřít o odborný aparát, musí zajistit celý komplex činností.

Ve své práci se zabývám životem na malé obci, problematikou kulturního a sociálního vývoje v malých obcích, dále pak příčinami stagnace rozvoje v malých obcích a příčinách vysídlování.

Konkrétně se budu zabývat obcí Častohostice, což je obec v jižní části Vysočiny na hranici s Jihomoravským krajem. Zaměřím se na kvalitu života obyvatel v kulturní oblasti a v oblastech sociálního života. Kvalita života v malých obcích je ovlivněna různými faktory, jako jsou kulturní a společenské vyžití, dojíždění do škol, zaměstnanost, dopravní obslužnost.

Obec jako základní samosprávné společenství občanů je společenským organismem. Krásu obce tvoří nejen hezký vzhled obce, upravené prostranství a celková vizuální stránka upravenosti obce, ale i celková atmosféra, kterou tvoří vztahy občanů a celkové podmínky života v obci. Vnímání života se odvíjí od ochoty zapojovat se do společných aktivit a spolupráce mezi občany. Významným faktorem, který utváří život v obci, je dojíždění za prací a za službami.

V první části popíšu stručnou charakteristiku, co to je malá obec, rozdíl mezi ní a městem. Vymežím, co je veřejná správa, samospráva, přenesená působnost a samostatná působnost. Pokusím se popsat současný životní styl života na vesnici. Zaměřím se na životní styl obce Častohostice, volnočasové aktivity, kulturní a společenský život. Popíšu historii obce, zaměřím se na školství a důvody jeho zániku v této obci. Dále sem budou zahrnuty možnosti zaměstnání a její dostupnost a výhledy rozvoje této obce.

Cílem práce je zmapovat příčiny vysídlování malých obcí a konkrétně u obce Častohostice vyčíslit úbytek obyvatel, jejich možnosti života kulturního a společenského, pracovní a sociální podmínky života v obci.

Obec Častohostice jsem si vybrala z důvodu, že v této obci žiji a již 18 roků pracuji jako neuvolněná starostka. Při své práci se setkávám s problémy i radostmi, které jsou součástí života na vesnici.

V praktické části na základě kvantitativního výzkumu pomocí dotazníku zjistím nejdůležitější příčiny vysídlování malých obcí a příčiny stagnace života v malých obcích.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ ZNAKY OBCE

Podle Ústavy ČR je obec tvořena třemi základními pilíři, a to:

- *Územím, na kterém je samospráva vykonávána*
- *Občany podřazenými územnímu samosprávnému celku*
- *Samosprávou-existencí územního samosprávného celku jako právnické osoby veřejného práva se soustavou samosprávných orgánů.¹*

Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce.²

Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Obec vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající.

Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem.³

Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.

Obec je městysem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.

Obec, která byla městem přede dnem 17. května 1954, je městem, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny. Předseda Poslanecké sněmovny tak na žádost obce stanoví a zároveň určí den, kdy se obec stává městem.

Dle Krause lze definovat město a venkov takto:

Lokální prostředí lze definovat jako skupinu lidí žijících na ohraničeném teritoriu, uznávající společné tradice, symboly, hodnoty (s vědomím jisté diference a zvláštností), užívající stejných institucí a služeb, žijící v jistém pocitu sounáležitosti a vnitřní bezpečnosti a připravenou ke společným činnostem. K základním typům lokálního prostředí náleží městské a venkovské. Lokální společnost nejlépe stanovuje a postihuje sociální rovinu prostředí. Velikost (daná především počtem obyvatel) a s ní související

---

¹ Příručka pro zastupitele obce, Praha 2014- Svaz měst a obcí, st. 11

² Zákon o obcích č.128/2000 Sb., §1. v platném znění

³ Zákon o obcích č.128/2000 Sb., §2. v platném znění

hustota zalidnění a rozmístění obyvatel jsou výchozí znaky. Na ně navazuje komunikační síť, tedy jak je lokalita propojena hromadnými dopravními prostředky, telefonní sítí, mobilita obyvatel, přenos informací, dorozumění. Podstatná je ekonomická stránka lokality. Jaké výrobní a obchodní jednotky se v ní vyskytují, jaký mají charakter (zemědělský, průmyslový apod.). Zanedbatelný není ani společensko-kulturní charakter lokality, jaké jsou v daném místě kulturní a vzdělávací instituce, na jaké úrovni je celkový kulturní život. V neposlední řadě to budou náboženské a další společenské (tělovýchovné, mládežnické, jiné zájmové) a politické organizace, které dotvářejí celkový obraz dané lokality.⁴

Veřejná správa je sociální fenomén, který se vymezuje různými přístupy. Jedním je funkční pojetí státní správy zvané taktéž materiální a druhé je vymezení institucionální, někdy nazývané formální. Ve funkčním pojetí je veřejná správa chápána jako činnost zabezpečující veřejné úkoly. V současném období se veřejnou správou obecně rozumí správa veřejných záležitostí uskutečňovaných v rozhodující míře jako projev výkonné moci ve státě.

Veřejná správa bývá dnes definována velmi obecně jako správa věcí veřejných záležitostí ve veřejném zájmu. Slovo správa lze vymezit jako řízení, tedy management. Právní vymezení pojmu správa: je to činnost, kterou vykonávají státní orgány společně s orgány jiných veřejnoprávních, případně soukromě právních subjektů. Všechny tyto subjekty jsou vázány příkazy a nařízeními. Orgány VS plní výkonné funkce, které se projevují především jako rozhodnutí. Jejich činnost je zakotvena v ústavě a v dalších právních normách, které na ni navazují. Hlavním úkolem VS je zajištění její legality na všech jejích stupních. VS je souborem významných procesů řízených, regulovaných a zabezpečených specifickými institucemi zaměřenými na řízení veřejných záležitostí. (Veřejná záležitost = veřejný zájem, přičemž za veřejný zájem pokládáme vše, co se týká občana a jeho role ve společnosti).

Veřejná správa je správou záležitostí státu veřejných svazků a jiných subjektů. Je prováděna příslušnými orgány státu a veřejných svazků, řídí se právním řádem a objektivními postuláty správy státu nebo postuláty veřejných svazků a jiných subjektů. Veřejnou správu lze globálně vymezit jako organizaci záležitostí určitého společenství

---

⁴ KRAUS, B. ,POLÁČKOVÁ,V. a kol. *Člověk-prostředí-výchova*.Brno,Paladio,2001,s127

(stát, obec) a jejich provádění k tomu stanovenými nositeli.⁵

Veřejná správa:

- v širším slova smyslu: úřady VS, vláda, parlament, soudy
- v užším slova smyslu: úřady, které veřejnou správu vykonávají.

Státní správu chápeme jako veřejnou správu vykonávanou jménem státu a v zájmu státu. Posláním státní správy je realizace moci výkonné.⁶ Rozlišujeme státní správu přímou, tu co vykonává stát a státní správa nepřímá. Státní správu nepřímou vykonávají subjekty od státu odlišné, ale v zájmu státu.

Samospráva je vedle státní správy vymezená jako svébytná složka státní správy. Činnost státní správy a samosprávy je doplňující. Samospráva je nezávislá, avšak stát si v této oblasti ponechává právo na kontrolu a na dozor. Samospráva se dělí dle působnosti na územní a zájmovou. Základním stupněm územní samosprávy v ČR je obec.

Obec je veřejnoprávní korporace, tedy právnická osoba, která je základní jednotkou veřejné správy, územně samosprávný celek základního stupně. V tomto smyslu je subjektem samosprávy a v různé míře, podle typu obce, také vykonavatelem státní správy. V některých zemích je obcí téměř každé město či vesnice, v jiných zemích je obvyklé, že obec je tvořena větším množstvím vesnic, nebo že některé obce mohou být součástí města.⁷

1.1 Postavení obce v systému veřejné správy

Obec je samostatně spravována zastupitelstvem obce; dalšími orgány obce jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce. Město je samostatně spravováno zastupitelstvem města; dalšími orgány města jsou rada města, starosta, městský úřad a zvláštní orgány města. Městys je samostatně spravován zastupitelstvem městyse; dalšími orgány městyse jsou rada městyse, starosta, úřad městyse a zvláštní orgány městyse.⁸

Významné postavení obcí v systému veřejné správy dává již samotné zakotvení v ústavním pořádku. Ústava ČR výslovně zaručuje samosprávu územních samosprávných celků.⁹ Vedle státu jsou důležitými subjekty veřejné správy územní samosprávné celky.¹⁰ Subjekty veřejné správy, zejména stát a územní samospráva, mají zvláštní pravomoc, aby v mezích

⁵ <http://verejna-sprava.blogspot.cz/2011/05/14-pojem-verejna-sprava.html>

⁶ https://is.muni.cz/th/206708/esf_m/DP.txt

⁷ <http://cz.wikipedia.org/wiki/Obec-17.8.2015>

⁸ Zákon o obcích č.128/2000Sb., § 5

⁹ Ústava České republiky, základní ustanovení, 1993

¹⁰ Příručka pro zastupitele obce, Praha 2014- Svaz měst a obcí, st.12

zákona mohly autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech fyzických a právnických osob. Tato moc se nazývá veřejnou mocí.¹¹ Obec spravuje své záležitosti samostatně (dále jen „samostatná působnost“). Státní orgány a orgány krajů mohou do samostatné působnosti zasahovat, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem, který zákon stanoví. Rozsah samostatné působnosti může být omezen jen zákonem. Veřejnou správu, jejíž výkon byl zákonem svěřen orgánu obce, vykonává tento orgán jako svou přenesenou působnost (§61 a násl.).

Pokud zvláštní zákon upravuje působnost obcí a nestanoví, že jde o přenesenou působnost obce, platí, že jde vždy o samostatnou působnost.¹²

1.2 Legislativní postavení obcí v ČR

V ČR je postavení obcí legislativně vymezeno:

- Ústavou ČR
- Evropskou chartou místní samosprávy
- Zákonem o obcích

V ústavním zákoně č.1/1993 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), čl. 8, zaručuje samosprávu územních samosprávných celků, tedy krajů a obcí. Obce jako územní celky jsou společenstvím občanů, mající právo na územní samosprávu a jsou vždy součástí vyšších celků, a to krajů. Ústava zakotvuje i materiální autonomii obcí.

Evropská charta místní samosprávy je významným dokumentem Rady Evropy, který definuje právo na místní samosprávu a její postavení v evropských zemích. Posláním Charty je dosáhnout stavu, aby se lidé co v největším rozsahu mohli podílet na chodu veřejných záležitostí. Tento dokument byl podepsán v roce 1985 ve Štrasburku.

Zákon č.128/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) upravuje současné české obecní zřízení.

1.2.1 Členění obcí v České republice dle rozsahu přenesené působnosti

- Obce – obce I. typu- tyto obce vykonávají základní rozsah státní správy. Jsou to všechny obce v České republice.

---

¹¹ <http://www.vzdelanyzastupitel.cz/data/fileBank>

¹² Zákon o obcích č.128/2000 Sb, § 8

- Obce s pověřeným obecním úřadem – obce II. typu, pověřený obecní úřad vykonává vedle přenesené působnosti pro svoji obec i přenesenou působnost pro více obcí ve svém správním obvodu.
- Obce s rozšířenou působností – obce III. typu, takzvané ORP nebo trojky. Tyto obce převzaly podstatnou část agendy po zrušených okresních úřadech. Úřad s přenesenou působností vykonává vedle přenesené působnosti pro svoji obec i přenesenou působnost pro více obcí ve svém správním obvodu v rozsahu stanoveném zákonem.

1.2.2 Členění obcí v České republice dle rozsahu samostatné působnosti

- Obec – základní územně samosprávný celek, sem spadají všechny obce
- Městys – historický titul
- Město – v dnešní době tituly město a městys nenesou žádná speciální práva a povinnosti, jedná se hlavně o otázku prestiže pro obec a její občany.
- Statutární město – statutární města se od běžného města liší tím, že mají právo své území spravovat statutem. Statut má formu obecně závazné vyhlášky, na základě které dělí své území na městské obvody nebo městské části.

1.3 Působnost obcí

Působnost obcí je vykonávána orgány obce. Zákon o obcích vymezuje celkem čtyři základní orgány obce.

- *Zastupitelstvo obce je vrcholným orgánem obce. Zastupitelstvo rozhoduje podle zákona o věcech patřících do samostatné působnosti obce. Zastupitelstvo je složeno z členů zastupitelstva obce, jejichž počet na každé volební období stanoví v souladu se zákonem o obcích zastupitelstvo obce.*¹³
- Rada obce je výkonným orgánem obce v oblasti samostatné působnosti a ze své činnosti se odpovídá zastupitelstvu. Rada se nevolí v obcích, kde je počet zastupitelů menší než 15 členů.
- Starosta je volen zastupitelstvem z řad členů zastupitelstva. Starosta zastupuje obec navenek a odpovídá se zastupitelstvu.

---

¹³ Zákon o obcích č.128/2000 Sb.,§67, v platném znění

- Obecní úřad obce je dalším výkonným orgánem obce ve státní správě i v samosprávě. Obecní úřad je tvořen starostou, místostarostou, ve větších obcích tajemníkem a zaměstnanci obce. V čele obecního úřadu je starosta.

1.4 Malé obce v ČR

Nejčastější přístup k vymezení velikostní kategorie malých obcí je podle počtu obyvatel, a to do kategorií obce od 0–200 obyvatel, 201–500 obyvatel, obce 501–1000, 1001 a více.

V České republice je mezi jednotlivými oblastmi ve výskytu malých obcí značný rozdíl. Na území Kraje Vysočina se nachází největší množství malých obcí. K 1. 1. 2015 je to 704. Počet obcí se v průběhu let měnil. V době po druhé světové válce počet značně narůstal. V období 70.let 20.století díky komunistickému zřízení byly malé obce potlačovány a byla zde snaha rozvoj v malých obcích zastavit. Malé obce byly přiřazovány pod města jako integrované části, nebo takzvané střediskové obce. V obcích jako Častohostice nebyla podporována nová výstavba a takové obce byly zařazeny do kategorie zánikových obcí. Po roce 1990 se opět malé obce díky nové legislativě mohly stát samostatnými správními celky. V této době se opět zvýšil počet malých obcí. Zejména to jsou obce do 200 obyvatel. *Na Vysočině je 704 obcí, z toho 333 malých obcí do 200 obyvatel. Další velikostní rozdělení je specifikováno v tabulce č. 1.*¹⁴

Název kraje, okresu	celkem obcí	do 199	do 500	do 1000	do 2000	do 5000	do 10000	do 50000
Kraj Vysočina	704	333	208	96	36	14	9	7
Havlíčkův Brod	120	54	30	21	8	3	3	1
Jihlava	123	63	35	12	6	3	3	0
Pelhřimov	120	71	25	12	6	4	0	2
Třebíč	167	74	59	21	7	4	1	1
Žďár nad Sázavou	174	71	59	30	9	0	2	3

Tabulka č. 1 – Počet obcí na Vysočině dle počtu obyvatel.

¹⁴ <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2014>

název okresu	počet obcí	průměr obyvatel na obec
Havlíčkův		
Brod	120	790
Jihlava	123	912
Pelhřimov	120	602
Třebíč	167	673
Žďár nad		
Sázavou	174	681

Tabulka č.2¹⁵

V tabulce č. 2 vyčíslen průměr obyvatel na obec v Kraji Vysočina.

Počet obcí podle krajů	celkem	Do 199	Do 500	Do 2,000	do 5,000	Do 50,000	Nad 50,000
Středočeský kraj	1145	232	394	413	67	38	1
Jihočeský kraj	623	231	204	136	31	20	1
Plzeňský kraj	501	173	160	125	30	12	1
Karlovarský kraj	132	15	42	49	15	11	0
Ústecký kraj	354	49	124	129	27	21	4
Liberecký kraj	215	28	67	88	17	14	1
Královéhradecký kraj	448	100	174	131	21	21	1
Pardubický kraj	451	107	173	136	18	16	1
Kraj Vysočina	704	333	208	132	14	16	1
Jihomoravský kraj	673	112	189	287	62	22	1
Olomoucký kraj	399	44	125	184	33	12	1
Zlínský kraj	307	18	83	152	34	19	1
Moravskoslezský kraj	300	13	58	152	43	29	5
Česká republika	6252	1455	2001	2114	412	251	19

Tabulka č.3.¹⁶

V tabulce číslo 3 je vidět specifikum Kraje Vysočina v počtu malých obcí, zejména do 200 obyvatel. Ve srovnání s ostatními kraji je poměr malých obcí na Vysočině dominantní.

*Sociální prostředí obcí v zázemí velkých měst velmi ovlivňuje sociální skladba nově přistěhovaných obyvatel: věk, dosažené vzdělání, ekonomická aktivita, rodinný statut a také místa, odkud se stěhují.*¹⁷

¹⁵ <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2014>

¹⁶ Tamtéž

1.5 Dílčí závěr

Základními stavebními kameny veřejné správy v České republice jsou bezesporu obce. (Díky svému velkému počtu hrají v systému veřejné moci velkou roli. Mají-li tyto obce vzkvétat, musí být zastupitelé a ti, kteří rozhodují o rozvoji obcí, dostatečně vzdělaní a odpovědní. Nevýhodou vedení malých obcí je malý počet obyvatel zapojujících se do veřejného života. Ve vedení malých obcí (ve většině případů jsou to obce do 500 obyvatel) je neuvolněný starosta, který řídí veškerý chod obce, a to jak z pozice samosprávy, tak státní správy. I při takovém modelu je Česká republika pokryta velkým množstvím malých obcí, které jsou samostatné. Podmínky pro život na vesnici a ve městě jsou rozdílné, zvolit si město nebo vesnici záleží na každém osobně, v závislosti na tom, jaké podmínky života komu vyhovují.

*Obec, jako samosprávný celek, je veřejnoprávní korporací s právní subjektivitou, reprezentovaný starostou a spravovaný zastupitelstvem a radou obce přímo zajišťuje podmínky pro život obyvatel a pro podnikání a nepřímo vytváří prostředí pro rozvoj občanských a ekonomických aktivit v obci. Ve vztahu k obyvatelům obce je však třeba zdůraznit nezbytnost jejich vlastních aktivit a přímého zapojení: úkolem obce není naplnit všechny rozvojové představy občanů, nýbrž vytvořit takové prostředí a podmínky, v nichž budou občané schopni svoje představy postupně realizovat.*¹⁸

*Životní podmínky lze členit na materiální a duchovní, nebo přírodní a společenské. Je však důležité uvědomit si jejich vzájemnou souvislost a nutnost, smíření se člověka s přírodou. Při současném závratném tempu rozvoje lidstva a stále těsnějším propojení jednotlivých částí naší planety se životní podmínky mění podstatně rychleji než kdykoli dříve.*¹⁹

*Z hlediska zkoumání způsobu života je však třeba pojímat město rovněž jako specificky a velmi diferencované prostředí, v němž se na relativně omezeném území prolíná a střetává řada společenských a životních funkcí (bydlení, práce, spotřeba, volný čas a rekreace, doprava, atd.) To spolu s ostatními sociálními, demografickými a kulturními zvláštnostmi vytváří specifické sociálně-psychologické klima města a přispívá k zvláštnostem v utváření jeho způsobu života.*²⁰ Životní styl lidí žijících na vesnici značně ovlivňuje místo, kde pracují. Podle Veselé rodiny, které vyjíždí za zaměstnáním mimo místo svého bydliště,

¹⁷ BOHÁČOVÁ, P. *Současné proměny života ve městě a na venkově*. Diplomová práce IMS Brno 2010, s.46

¹⁸ BINEK, J. a KOLEKTIV, *Synergie ve venkovském prostoru*. Brno. GaREP 2010, s.9

¹⁹ SLEPIČKA, A. *Přeměny venkova*. Praha. Nakladatelství Svoboda, 1989, s.306

²⁰ VESELÁ, J. *Sociologie obcí a regionů*. Pardubice, Univerzita Pardubice, 1998, s 30

zejména do města, přináší s sebou odlišné životní prvky, zejména městské zvyky, které se projevují ve vybavenosti domácností, ovlivňují někdejší způsob života, žebříček hodnot.²¹

Venkované znají daleko víc než my z města nejenom přírodní rytmy, ale i lidi, s nimiž žijí.

Znají všechny své sousedy, a to nejenom jejich tváře, jména a povolání, ale i jejich osudy a momentální problémy – z části jistě proto, že jsou s mnoha z nich pokrevně spřízněni.

My z města registrujeme své spoluzaměstnance a máme své přátele a známé, kteří často bydlí daleko od nás, a s těmi se občas navštěvujeme, ale mnohdy neznáme ani všechny lidi ve stejném poschodí, kde bydlíme.²²

---

²¹ VESELÁ, J. *Sociologie obcí a regionů*. Pardubice, Univerzita Pardubice, 1998, s. 14

²² BLAŽEK, B. *Problémy a výhody českého venkova*. Libčev. Praha, ŠOV a Nadace EcoTerra, 1997. ISBN:80-238-2109-1 .s.13

2 HISTORIE OBCE ČASTOHOSTICE

Obec Častohostice leží na obou stranách horního toku říčky Jevišovka. Nachází se asi 5 km jihovýchodně od Moravských Budějovic v nadmořské výšce 415 m. Katastr obce se rozprostírá na 349 ha. Je okrajovou obcí okresu Třebíč i Kraje Vysočina. Kořeny obce sahají do dávné minulosti. Nejstarší osídlení je pravděpodobné z doby kamenné podle nástrojů nalezených v katastru obce, které jsou uloženy v Moravském zemském muzeu v Brně.

Své jméno obec získala pravděpodobně od osobního jména Častohost – ves lidí Častohostových. Název obce se mnohokrát změnil, jak je možno zjistit v historických pramenech. V roce 1570 – ve farní knize je název Czastohosticzke, přes Czastohostice 1720, Častohostitz 1846 až po dnešní Častohostice. Nejstarší dochovaná písemná zmínka je z r. 1498. V této době Častohostice patřily rodu Lichtenberků na panství Bítovském. V roce 1575 se Častohostice dělí na dvě části. Část s farou připadla pod panství Syrovické. Část druhá byla roku 1585 prodána městu Znojmu. Nejstarší stojící dům v obci je zřejmě fara, stojící na jedné ze dvou návsi. Před farou je postavena socha sv. Jana Nepomuckého. *V roce 1671 po třicetileté válce zbylo v Častohosticích jen sedm usedlíků.*²³ Dle kostela sv. Barbory, který Vás uvítá na jižní straně při vjezdu do obce, a je hlavní dominantou obce, je předpoklad, že Častohostice existovaly již ve 12. století. Základ kostela tvoří válcovitá věž – rotunda, která byla vystavěna v blízkosti obce v době příchodů věrozvěstů na Moravu. Věž byla ve 13. století rozšířena o gotický pětiboký presbytář. V roce 1837 kostel z velké části vyhořel a při opravách byly přistaveny sakristie.

*Koncem feudálního období v roce 1843 v Častohosticích žilo 346 obyvatel v 55 domech, z toho 170 mužů a 176 žen. 67 osob se živilo zemědělstvím, 3 osoby řemeslem. Domy na vsi byly nízké s malými okny, stavěné z kamene nebo nepálených cihel, střechy se kryly slaměnými došky, střecha byla společná pro obytnou část i pro chlévy. Dřevěné stodoly, kryté rovněž slámou, byly stavěny opodál obydlí nebo na konci zahrad. V místě byl farní dvůr a škola – obojí z cihel a pokryty pálenou krytinou.*²⁴

Do roku 1849 byly Častohostice součástí panství města Znojma a panství Nové Syrovice, v roce 1850 byly začleněny do politického okresu Znojmo, od roku 1856 přešly pod nově zřízené Okresní hejtmanství Moravské Budějovice. V oblasti soudní správy náležely pod

²³ Kronika obce Častohostice

²⁴ NEKUDA, V. a Muzejní a vlastivědná společnost v Brně ve spolupráci s městy Moravské Budějovice a Jemnice, *Moravskobudějovicko-jemnicko*, Centa Brno 1997, st. 550

pravomoc Okresního soudu v Moravských Budějovicích. V letech 1949 až 1960 patřily do správního okresu Moravské Budějovice. Do r. 1867 byly součástí Nových Syrovic, v letech 1961 až 1980 patřily pod MNV Vesce, v letech 1980 pod Mě NV a MÚ Moravské Budějovice. Od 1. 1. 1994 mají samostatný obecní úřad. V době od roku 1961 byla obec Častohostice vedena jako zániková a nebyla zde povolena žádná nová výstavba a žádný rozvoj. Do obce byly investovány jen malé finanční prostředky, což mělo za následek minimální rozvoj i po kulturní stránce. Ve srovnání s r. 1849, kdy v Častohosticích bylo 346 obyvatel, v roce 1921 bylo evidováno 59 domů s 310 obyvateli, v roce 1930 to bylo 66 domů s 335 obyvateli, v roce 1950 71 domů a 274 obyvatel. V roce 1994 žilo v obci 175 obyvatel.

Po roce 1946 byly v obci nově postaveny kulturní dům, požární zbrojnice, porodna selat, kravín a vodovod.

Od roku 1994, kdy se obec osamostatnila, byla v obci vybudována plynofikace, byla dobudována dešťová kanalizace, nové autobusové zastávky, dětské hřiště, travní hřiště na míčové hry, nový rozhlas, chodníky a byly opraveny veškeré místní komunikace, rekonstrukce hráze rybníka a proběhlo jeho odbahnění. V roce 2005 bylo postaveno 5 obecních bytů pro mladé a sociální rodiny.

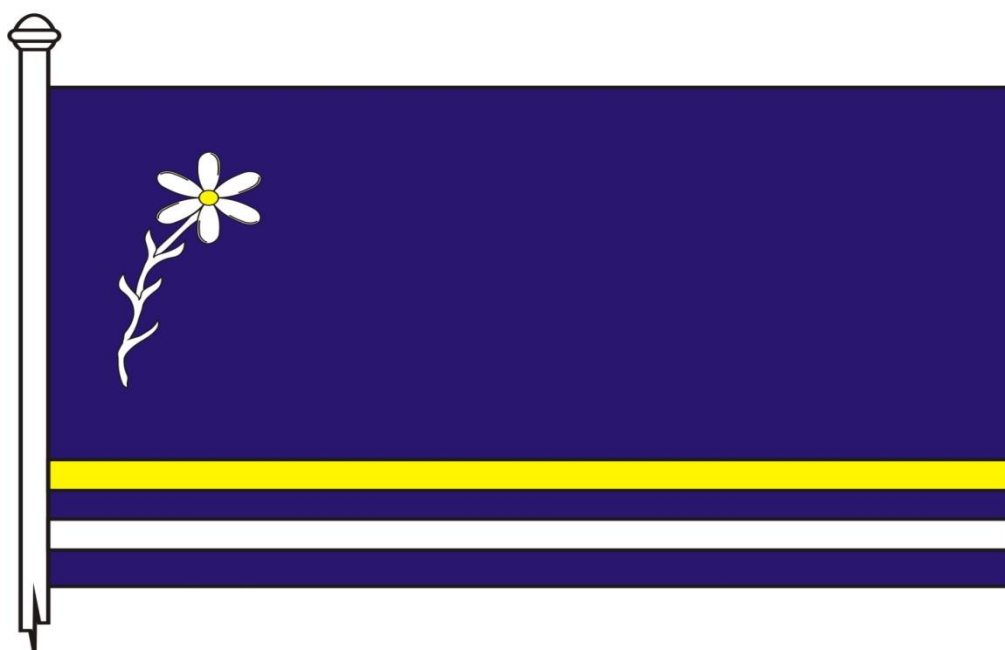
Dne 13. května 2008 převzala starostka obce Častohostice z rukou předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Miloslava Vlčka Dekret o udělení znaku a vlajky obci Častohostice.

Znak: V modrém štítě vyrůstající stříbrná rotunda s dvěma obloukovými okny, vše černé a červenou kuželovitou střechou zakončenou zlatým patriarší křížkem, vpravo provázaná stříbrným šestilistým květem se zlatým semeníkem na stonku, vlevo zkříženými zlatými ostrvemi.

Vlajka: List tvoří pět vodorovných pruhů: modrý, žlutý, modrý, bílý a modrý v poměru 12:1:1:1:1. V žerďové části je bílý šestilistý květ se žlutým semeníkem na bílém stonku. Poměr šířky k délce listů je 2:3.

Vysvětlení: Rotunda – románský základ kostela zasvěceného sv. Barboře, v současnosti s gotickou dostavbou a barokními úpravami. Květy – z obecní pečeti, datované rokem 1702. Ostrve – symbol držení obce rodem borovských Lichtenburků.

Častohostice

Obrázek č. 1: Znak a prapor obce Častohostice

V současnosti obec nabízí k prodeji stavební místa. V loňském roce začala výstavba 5 nových domů. Dále je snaha současného vedení obce o další rozšíření stavebních míst.

K dnešnímu dni je v obci 85 č.p. Z toho je 65 domů trvale obydlených, ostatní jsou využívány k rekreaci, nebo jako nebytové prostory.

Obec Častohostice podporuje aktivity občanů. V obci aktivně pracují dobrovolní hasiči a Klub žen.

2.1 HASIČI

Historie boje člověka proti požárům je stará jako lidstvo samo. Hašení ohně v dávných dobách bylo nesnadné a v podstatě téměř nemožné. V pozdější době, kdyby byly osady hustěji zalidněny, bylo již nutné svá obydlení i majetek chránit před ohněm a vzniklý požár hasit. To bylo možné již v 15. století ručními stříkačkami. Postupem času došlo zdokonalování techniky a organizovanosti z počátku dobrovolných a posléze i placených hasičských sborů. A tak po vzoru ostatních se i v Častohosticích začali zabývat založením hasičského sboru.

Dne 3. listopadu 1927 se zastupitelstvo obce usneslo následovně: *„Ohledně zařízení hasičského sboru usneseno, aby hasičský sbor byl zařízen. Návrh přijat jednomyslně a schválen. Ohledně zakoupení stříkače usneseno, aby obecní rada postarala se o bližší informace u firem a vyšší cen. Další věc bude pak projednána obecním zastupitelstvem“*²⁵ Další jednání obecního zastupitelstva se konala 23. listopadu 1927 a převážná část programu byla věnována problematice založení sboru a zakoupení hasičské stříkačky. V bodu 1. jednání se zastupitelé usnesli: *„Ohledně zakoupení stříkačky pro zdejší dobrovolný hasičský sbor usnešeno a jednohlasně odhlasováno, aby zakoupená byla motorová stříkačka od sboru dobrovolných hasičů Moravské Budějovice za možnou cenu.“*²⁶

K oficiálnímu založení sboru dobrovolných hasičů došlo v roce 1928. Počet zakládajících členů byl 22.

V roce 1936 si mezinárodní situace vyžádala zřízení civilní protiletdecké obrany (CPO). Na mimořádné valné hromadě sboru dobrovolných hasičů konané den 15. října 1939 byly projednány nové úkoly hasičstva. Na této valné hromadě v Častohosticích byly stanovy jednohlasně schváleny a přijaty. Druhá světová válka částečně činnost sboru utlumila. Zákonným nařízením z roku 1943 je hasičstvo podřízeno protektorátním bezpečnostním úřadům a veškerý majetek přešel pod protektorátní správu. Obec byla povinna financovat

---

²⁵ Zápis zastupitelstva rok 1927

²⁶ Tamtéž

náklady na požární ochranu. Po roce 1945 se vše i hasičstvo vrací k normálnímu chodu života.

S postupem času a s ním souvisejícími změnami v legislativě se v roce 1953 se z hasiče stává požárník a v roce 1990 z požárníka hasič.

V srpnu roku 2002 bylo v obci rozhodnuto o založení družstva mladých hasičů. Děti sdílely nadšení svých rodičů, a tak v rámci využití volného času byla v Častohosticích založena dvě družstva mladých hasičů. Nadšení mladých hasičů se odráží i v jejich úspěších. Obec aktivity své mladé generace podporuje. Bylo zakoupeno auto AVIA, čímž se vyřešil problém s dopravou na soutěže. Zde dosahují mladí hasiči velice dobrých výsledků. Z mladých hasičů se stávají dorostenci a později vzniká i družstvo žen, které reprezentuje obec až na mistrovství republiky v Ostravě v roce 2011. K 1. 1. 2015 má sbor 51 členů.

2.2 Klub žen Častohostice

Klub žen byl v obci založen v září roku 1998 a od té doby se dostal do povědomí mnoha občanů a hlavně mládeže. Hlavním posláním této organizace je zajišťování práce s dětmi a zejména sportovní a kulturní vyžití dětí a mládeže, a to vše ve spolupráci se členy SDH.

Mezi aktivity obou organizací za přispění obecního úřadu patří organizování dětských dnů, sportovních soutěží, výlety pro rodiče a děti, karnevaly, průvody masek, stavění máje, hasičské soutěže, pouťové zábavy, plesy, velikonoční a vánoční výstavy.

2.3 Obecná škola

Obce mají ze zákona povinnost zajistit povinnou školní docházku. Obec tedy může zřídit předškolní a školní zařízení nebo zajistit školní docházku ve škole zřizovanou jinou obcí. Povinnou školní docházku by měl žák absolvovat ve škole zřizované obcí, kde má žák trvalé bydliště, v případě že rodiče nezvolí jinou školu. Děti z malých obcí většinou jezdí do škol ve městech. Mnohdy se stává, že spousta rodičů volí školy ve městech, i přesto, že malé obce školu udrží, a to z důvodů lepšího vybavení škol, větší možnosti kroužků. Dalším faktorem je, že rodiče pracují ve městě a je pro ně jednodušší vozit děti do místa svého zaměstnání.

První písemná zmínka o škole v Častohosticích pochází z roku 1751, v té době zde působil dle latinské matriky Joanes Žielinski. Další zmínka o škole je z období, kdy zde působil Jan Alberth (1824–1862). V té době také škola vyhořela a celou opravu musela hradit obec s učitelem, poněvadž se vrchnost k prosbám o finanční výpomoc obrátila zády. Před nástupem Bohumila Blecha v roce 1882 byla obec nucena obec opravit učitelský byt a

zároveň celou školní budovu, která byla ve velmi špatném stavu (vlhkost, opadávající omítky). Hrozilo zde nebezpečí žákům i učitelům. V obci se začalo uvažovat o postavení nové školní budovy, ale to by si vyžádalo velký finanční náklad. V roce 1882 začala na obec vyvíjet nátlak i okresní rada, bohužel byly stále hledány výmluvy pro odklad výstavby. Do obce nastoupil nový učitel Jan Ovesný, který vyvíjel maximální snahu situaci řešit, ale bez podpory obce to šlo špatně. Když občané sousední obce Vesce viděli, jak se v Častohosticích staví k zachování školní výuky, této situace rychle využili a požádali o zřízení školy ve Vesci, která byla k Častohosticím přiškolená. Ve Vesci probíhalo vyučování v letech 1890–92. V té době byla škola v Častohosticích opravena a výuka byla obnovena 4. září 1892. V této době navštěvovalo školu:

v roce 1888/89 celkem 60 dětí

1889/90 celkem 64 dětí

1890/91 celkem 66 dětí

1891/92 celkem 56 dětí

1992/93 celkem 63 dětí

Po několika letech kdy se ve škole se střídají žáci i učitelé budova začíná opět chátrat, další oprava přišla v roce 1925. Po druhé světové válce si situace vyžádala stavbu nové školy. V této době navštěvuje školu mnohem méně dětí než před válkou, a to: v roce 1964/65 15 žáků

K 1. září 1969 je to 18 žáků, školní rok 1974/75 byl zahájen se 13 žáky. Od 1. září 1976 se v sousední obci ve Vesci ruší škola a žáci dochází do školy do Častohostic; v tomto roce je zde přihlášeno 36 žáků. Ve školním roce 1981/82 navštěvuje školu 33 žáků, v roce 1984/85 43 žáků. V příštích letech začíná počet žáků rapidně klesat. Ve školním roce 1994/95 je ve čtyřech ročnících 13 žáků, v dalších letech 1995/95 a 1996/97 je ve třídě po 8 žácích. Dne 27. června 1997 byla výuka ve škole v Častohosticích ukončena pro malý počet žáků. Děti z Častohostic od tohoto roku dojíždí do 7 km vzdálených Moravských Budějovic. I na počtu žáků je zřejmý vývoj počtu obyvatel a pomalý nástup stagnace života na malých obcích.²⁷

2.4 Kvalita kulturního života

Mezi faktory způsobující snížení kvality života na malých obcích patří z velké části pasivita obyvatel. Z mého pohledu je to odraz dlouhodobé změny tradičního života na

---

²⁷ Školní kronika - základní škola Častohostice

vesnici. Je zde vysoký věkový průměr obyvatel. Na kulturním životě v obcích se podílely zaniklé základní a mateřské školy, kdy zajišťovaly kulturní programy při různých příležitostech. Dnešní vytížené ženy se na volnočasových aktivitách podílí jen minimálně. Chybí přirozené autority, jako byl v dřívějších dobách na vesnici místní učitel, kněz, které iniciovaly místní kulturní a společenské akce.

Pro kulturní život obce je důležité, vlastní-li obec kulturní dům nebo jinou budovu, kde je možné pořádat různé kulturní akce. Obec Častohostice vlastní kulturní dům, kde jsou pořádány výstavy, koncerty, taneční zábavy a plesy. Dále je využíván občany k rodinným oslavám. Další možnost společenského vyžití v obci nabízí hřiště s přilehlou stodolou, která je zařízena v selském stylu. Zahrnuje veškeré sociální zázemí a je využívána v letních měsících pro různé sportovní soutěže a venkovní koncerty.

*Volný čas je jedním z důležitých předpokladů a činitelů formování osobnosti, všestranného rozvoje osobnosti v soudobé společnosti.*²⁸

2.5 Občanská vybavenost

Vybavenost obce službami je obvykle úměrná velikosti dané obce. V malých obcích je často nutnost za všemi službami dojíždět do měst nebo větších obcí. Vybavenost obcí a poskytování služeb je záležitostí, kterou může vedení obce ovlivnit jen částečně. Poskytování těchto služeb je většinou komerčně provozováno za účelem zisku, což je v malých obcích málo pravděpodobné. Většina obyvatel dojíždí za prací do okolí, a tak tyto služby ve většině případů využívají v těchto městech, proto nemají potřebu je vyhledávat i v místě svého bydliště.

V obci Častohostice chybí většina občanské vybavenosti. Za zdravotní péčí dojíždí občané do 7 km vzdálených Moravských Budějovic. Pošta v obci nikdy nebyla. Škola ukončila svoji činnost v roce 1997. Do mateřské školy děti dojížděli do Vesce, zde byla ukončena výuka 31. 8. 2013. Od té doby obec zajišťovala ve spolupráci s městem Moravské Budějovice svoz dětí autobusem, svoz byl realizován do června roku 2013, kdy i tato služba byla pro malý počet žáků a malý zájem rodičů ukončena – v posledním roce využívaly svoz z naší obce 2 děti. Hospoda byla uzavřena v roce 1980. V červnu 2005, kdy ukončila činnost soukromá prodejna smíšeného zboží, bylo zásobování zajištěno pojezdovou prodejnou a to do května 2008. Od května 2008 se podařilo najít zájemce o

---

²⁸ LIŠKA, M. *Proměny v úlohách rodiny při volnočasových aktivitách dětí*. Diplomová práce IMS Brno, 2009, s. 20

prodej potravin. Obec ze svých prostředků vybavila a za 1 Kč ročně pronajala prostory z důvodu zajištění alespoň základních potravin pro občany. V roce 2005 bylo v obci vystavěno 5 obecních bytů. Tyto byty byly postaveny částečně za pomoci dotací a slouží převážně mladým rodinám. Díky této výstavbě v roce 2006 stoupl počet obyvatel meziročně o 10. V současnosti vedení obce rozšiřuje stavební místa. V roce 2013 bylo prodáno 5 stavebních míst, kde se dokončují nové domy, a další stavební místa jsou v nabídce. Tímto se obec snaží získat nové obyvatele.

2.6 Doprava

Dopravní obslužnost v malých obcích je ve většině případů nedostačující. Většina obyvatel je odkázána na vlastní dopravu. Mnohé obce v rámci zajištění alespoň základní obslužnosti doplácí nemalé finanční prostředky. V naší obci je dopravní obslužnost díky možnosti využití jak vlakové, tak autobusové dopravy zajištěna zhruba ve dvouhodinových intervalech, ve směrech pro nás nejvíce spádových Moravských Budějovic a směr Znojmo. Díky aktivitě obecního úřadu bylo v roce 2009 posíleno pět autobusových spojů během dne. O víkendech a svátcích je možno využívat pouze vlakové spojení. Bohužel vlaková zastávka je vzdálená asi 1 km od začátku obce a z druhé části obce je to zhruba 1,8 km. Takové posílení dopravní obslužnosti v obci s 40% podílem občanů v důchodovém věku je pro obec velkým přínosem.

2.7 Zaměstnanost

Častohostice byly po většinu let zemědělskou vesnicí, dle soupisu z toho roku měla zemědělská půda v našem katastru 336 ha, z toho pole 301 ha. Co se týče chovu dobytka, tak bylo chováno 33 koní, 236 ks skotu. Po druhé světové válce v květnu 1950 bylo v obci založeno JZD, které hospodařilo na 71 ha a mělo 15 členů. Počet členů i obhospodařované půdy se zvětšoval, v roce 1959 zaměstnávalo JZD již 95 členů, což byla zhruba polovina pracujících z celé obce a hospodařilo se na 389 ha zemědělské půdy. Z živnostníků a řemeslníků se uvádí 1 hostinský, 1 kolář, 1 krejčí, 1 obchodník se smíšeným zbožím, 3 obuvníci, 1 podkovář a 2 stolaři.

V roce 1961 se JZD Častohostice slučuje s obcemi Vesce a Lažínky a vzniká JZD Budoucnost Vesce. V tomto období byla v obci postavena porodna prasnic a kravín. V roce se JZD Budoucnost dále slučuje, a to s Moravskými Budějovicemi. Tento stav trvá až do roku 1993. Od roku 1989 dochází k postupnému navrácení půdy a v obci se objevuje soukromé hospodaření. Na půdě hospodaří 4 soukromníci a dále v roce 1994 v našem katastru začíná hospodařit zemědělská společnost ZEOS Vesce. Společnost hospodaří na

594 ha, z toho 117 ha v katastru obce Častohostice, společnost v roce 1994 zaměstnává 25 pracovníků. K 31. 12. 2014 díky mechanizaci a snižování živočišné výroby je to už jen 7 zaměstnanců. Od roku 1957 do privatizace v roce 1990 je jedním z hlavních zaměstnavatelů Královopolská strojírna Brno s pobočkou v Moravských Budějovicích. Po privatizaci v roce 1990 dochází k plošnému snížení zaměstnanců. Dalším zaměstnavatelem je v regionu Tusculum Rousínov odštěpný závod Moravské Budějovice, i ten zavírá své brány v roce 1990. V krátkém časovém horizontu dochází k nárůstu nezaměstnanosti. Lidé zvyklí na své sociální jistoty se těžko vyrovnávají s nejistotou nové doby. S odstupem času mnozí začínají soukromé podnikání v oblasti služeb. Část obyvatel za prací dojíždí do vzdálenějších destinací. Mladší generace zůstává po dokončení škol ve větších městech, kde je větší možnost pracovního uplatnění. Domnívám se, že toto je další důvod vysídlování malých obcí. V tabulce č. 4 dle statistiky úřadu práce v Jihlavě je vidět rozdíl možností zaměstnání v malé obci vzdálenější většímu městu a krajského města Jihlava.

Tabulka č. 4 : Rozdělení nezaměstnaností dle místa

Rok	OBEC ČASTOHOSTICE DO 200 obyvatel	MORAVSKÉ BUDĚJOVICE DO 10000 obyvatel	JIHLAVA nad 50 000 obyvatel
2001	16,4	11,7	6,1
2002	19,2	13,4	6,9
2003	16,1	15	8,3
2004	20,7	14,3	8
2005	24,1	14,2	7
2006	13,8	11,9	6,4
2007	19,5	8,9	5,4
2008	16,1	8,8	6,4
2009	24,1	11,5	10,2
2010	25,3	14,9	9,5
2011	25,3	12,9	9
2014	15,7	9,4	7,1

Dle výše uvedené tabulky sestavené ze statistických podkladů úřadu práce v Jihlavě je zřejmé rozdělení nezaměstnanosti. Podíl nezaměstnanosti v procentech v malé obci Častohostice vzdálené od velkého města – Jihlavy více jak 50 km. Ve druhém sloupci je procentuálně vyjádřená nezaměstnanost ve městě Moravské Budějovice. Moravské Budějovice dosahují zhruba 10.000 obyvatel, od obce Častohostice jsou vzdáleny cca 8 km. Ve velkém městě, konkrétně v Jihlavě, je nezaměstnanost o více jak 50 % nižší než v malé obci. Ve městě Moravské Budějovice je to zhruba o 30 %. Z tohoto usuzuji, že pro občany malých obcí je nezaměstnanost větším problémem než pro občany ve městech.

2.8 Dílčí závěr

Tato bakalářská práce si klade za cíl zmapovat problematiku stagnace rozvoje života v malých obcích, příčiny úbytku obyvatel a důvody vedoucí k vysídlování těchto obcí. V České republice je vylidňování venkova dlouhodobým problémem. Zejména ve druhé polovině 20. století nastalo zvýšené vysídlování venkovských obcí. V polovině 90. let dochází k malému obratu a některé venkovské obce získávají nové obyvatele, jsou to

ovšem obce poblíž velkých měst. Obce vzdálenější městským aglomeracím mají velký problém, jako je stárnutí venkovské populace. V případě stárnutí obyvatelstva malých obcí se to projevuje i tlakem na změny aktivit obce, a to v oblasti postavení veřejných služeb. Účast obyvatel v produktivním věku je na různých akcích a fungování veřejného života malých obcí nezastupitelná. Bohužel i velká část obyvatel v produktivním věku nemá zájem o veřejné dění v obci. Lidé jsou pasivní a do veřejného života se zapojuje jen malá část obyvatel. Je to i v důsledku dalekého dojíždění za prací, kdy se obyvatelé dlouhým dojížděním vrací do svých domovů pozdě večer, a na veřejný život v obci jim nezůstává prostor. Dalším projevem je i nárůst počtu neobydlených domů a jejich chátrání. V malých obcích je velký podíl neobydlených domů nebo domů s jedním či dvěma obyvateli. Tyto domy ve většině případů chátrají. Zde existuje možnost prodeje těchto nemovitostí za velice nízké ceny. Takové domy jsou neprodejné, nebo v případě prodeje prodány pod cenou a většina nových majitelů jsou sociálně slabí občané. Na základě dlouhodobého pozorování můžeme říci, že se jen málo těchto obyvatel zapojuje do života v obcích.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 KVANTITATIVNÍ VÝZKUM

3.1 Cíl výzkumu, výzkumná otázka a hypotézy

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na občany v malé vesnici a jejich názory.

Cílem výzkumu je zjistit důvody vysídlování malých obcí a příčiny stagnace života v těchto obcích. Výzkum jsem rozšířila i o zhodnocení spokojenosti občanů se životem v malé obci, konkrétně v obci Častohostice. Dílčím výzkumem je snaha zjistit potřeby občanů a jejich požadavky na zlepšení života v malé obci.

Na základě tohoto cíle byla formulována výzkumná otázka, na kterou v průběhu šetření hledám odpověď. **Je důvodem stagnace rozvoje života v malých obcích malá občanská vybavenost a nedostatek pracovních příležitostí?**

V návaznosti na tuto výzkumnou otázku jsem formulovala následující hypotézy:

Hypotéza H1:

Jedním z důvodů vysídlování malých obcí je nedostatek pracovních příležitostí.

Hypotéza H2:

V malých obcích chybí občanská vybavenost.

Hypotéza H3:

V malých obcích je špatné dopravní spojení.

Hypotéza H4:

Důvodem vysídlování malých obcí je nedostatek kulturních akcí.

3.1.1 Metodologie výzkumu

Metodologie výzkumného šetření zahrnuje formulaci cíle výzkumu, formulaci výzkumné otázky a hypotéz, dále charakteristiku použitých metod a způsob výběru respondentů a popis výběrového souboru.

3.1.2 Charakteristika použitých metod

Při zpracování empirické části práce byly použity metody sběru dat, metoda vyhodnocení a metoda testování hypotéz. Pro sběr dat byla použita metoda dotazníku. Data zjištěná metodou dotazníku byla pro další vyhodnocení zpracována metodou čárkovou.

3.1.3 Metoda dotazníku

Metodu dotazníku vymezuje Gavora jako metodu hromadného získávání údajů. *Myslí tím získání údajů od velkého počtu odpovídajících. Proto se dotazník považuje za ekonomický výzkumný nástroj. Můžeme jím získávat velké množství informací při malé investici času.*²⁹

Dotazníková metoda je písemné dotazování respondenta, které je prováděno pomocí předem připravených otázek. Pro účely výzkumu lze použít některých standardizovaných dotazníků nebo vytvořit vlastní dotazník. K šetření mého daného tématu byl sestaven vlastní dotazník, který je připojen jako příloha č. 1.

*Dotazníky mohou být tvořeny třemi různými druhy otázek.*³⁰

- Uzavřené otázky – jedná se o takové otázky, která nabízejí respondentům hotové alternativní odpovědi. Úlohou respondenta u tohoto druhu otázek je vybrat vhodnou odpověď a tuto stanoveným způsobem označit. Pro účely této bakalářské práce byl sestaven dotazník s 9 uzavřenými otázkami a jednou otevřenou.
- Polouzavřené otázky – u těchto otázek má respondent možnost vedle označené alternativní odpovědi odpovědět dle své úvahy.
- Otevřené otázky – pro tyto otázky je charakteristické, že respondenta nasměrují na daný problém, avšak nenabízí varianty odpovědí na danou otázku. Respondenti odpovídají na základě svého uvážení. Respondenta neomezují. S tím je spojená nevýhoda, že respondent v mnohých případech může mít problém s formulováním odpovědí, další nevýhodou je obtížnost vyhodnocování těchto odpovědí.

Pro vlastní výzkum jsem zpracovala dotazník, ve kterém jsem při tvoření otázek vycházela z daného cíle, výzkumného problému a hypotéz.

V úvodu dotazníku jsem požádala občany o spolupráci při vyplňování dotazníku, seznámila je s účelem dotazníku a ujistila je o anonymitě. Dotazník tvoří 10 otázek, z toho 9 otázek uzavřených s možností 1 nebo více daných alternativ. Otázka č. 10 je otázka otevřená s možností vlastního názoru respondenta na příčiny vysídlování malých obcí.

Před samotným výzkumem jsem provedla test srozumitelnosti. Požádala jsem členy rodiny a přátele o spolupráci. Po tomto testu jsem upravila dvě otázky. Sběr dat se

---

²⁹ Gavora, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 4.rozš.vyd. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 2008, s 122

³⁰ Gavora, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 4 .rozš.vyd. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 2008, s 125

uskutečnil v průběhu měsíce září. K zpracování a vyhodnocení získaných dat byl použit program Microsoft Excel. Získané údaje byly vyjádřeny formou grafů.

3.1.4 Výběr respondentů

Výzkum byl realizován prostřednictvím náhodného výběru respondentů. Dotazníky byly respondentům osobně předány a popřípadě vysvětleny instrukce ohledně vyplnění a účel prováděného šetření. Bylo rozdáno celkem 100 dotazníků mezi občany obce Častohostice. Byly zvoleny věkové kategorie nad 15 let. Návratnost byla 93 dotazníků, Při kontrole správnosti byly 2 dotazníky vyřazeny z důvodů nevyplnění důležitých otázek. K vyhodnocení jsem použila 89 dotazníků.

3.2 Analýza a interpretace dosažených výsledků

V této části budou analyzována a interpretována data získaná prostřednictvím dotazníku. Následně budou analyzovány stanovené hypotézy a bude provedeno shrnutí výzkumného šetření. Pro větší přehlednost bude analýza a interpretace provedena pro každou otázku zvlášť. Pro prezentace dat jsem použila sloupcový a výšečový graf.

Provedené výzkumné šetření zachycuje hodnocení občanů života v malé obci, konkrétně v obci Častohostice, poukazuje na výhody a nevýhody života v této obci.

Hodnocení vychází ze získaných dat, která jsem získala provedeným výzkumným šetřením. Šetření se zúčastnilo 89 respondentů, z toho bylo 46 (51 %) žen a 43 (49 %) mužů. Respondenti byli dále členěni na věkové kategorie 15–25 let, 26–50 let, 51–65 let a kategorie nad 65 let. Nejvíce respondentů zúčastněných v šetření bylo v kategorii ve věku 26–50 let, a to 38 (42 %), kategorii 51–65 let odpovídalo na dotazník 23 (26 %) respondentů. Ve věku nad 65 let se zúčastnilo šetření 16 (18 %) respondentů. Nejméně respondentů bylo v kategorii 15–25 let, zde byl počet respondentů 12 (14 %). Z oslovených respondentů jich 83 (93 %) žije na vesnici, 6 (7 %) oslovených respondentů žije ve městě do 30 tisíc obyvatel. Z odpovědí je zřejmé, že z dotazovaných preferuje na vesnici klid 55 % respondentů, 18 % zde preferují blízkost přírody, dalším důležitým kladem života na vesnici je malý podíl kriminality (11 %). Ostatní kladně hodnotí nízké osídlení (7 %) a čistý vzduch (9 %). Velkou nevýhodou života na vesnici je dle odpovědí respondentů nedostatek příležitostí zaměstnání. K této odpovědi se přiklonilo 28 % respondentů, dále je to dojíždění za prací, což vadí 40 % dotázaným. Mezi další nevýhody řadí malé pokrytí služeb 30 % respondentů.

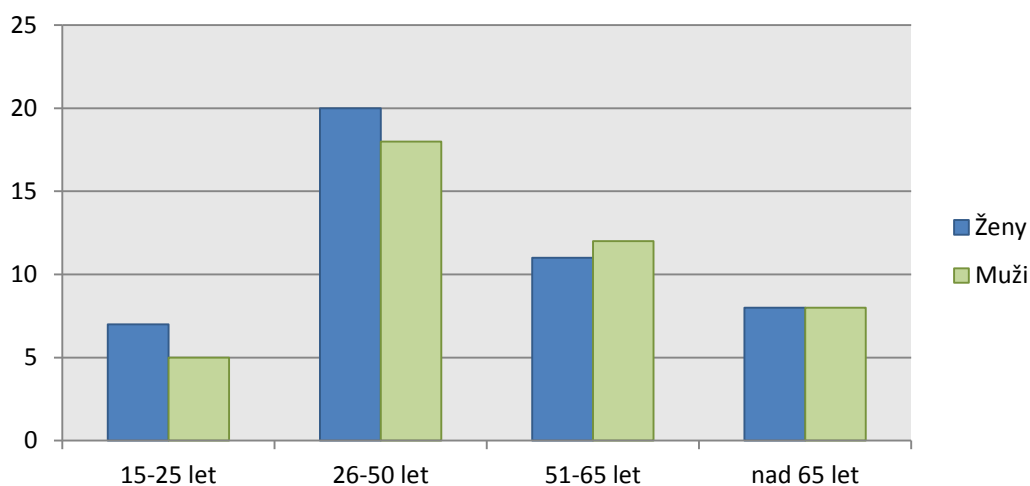
V jednotlivých grafech jsou znázorněny odpovědi respondentů na jednotlivé otázky.

Otázka č. 1: Vaše pohlaví? a otázka č. 2. Jaký je Váš věk? byly shrnuty do společného grafu.

Dotazníkového šetření se účastnilo 89 respondentů, z toho odpovídalo 46 žen a 43 mužů. Věkové kategorie byly zvoleny 15-25-let, 26-50 let, 51-65 let a kategorie nad 65 let. Dle grafu je zřejmé, že šetření se účastnilo nejvíce respondentů v kategorii 26-50 let a to 20 žen a 18 mužů. V kategorii 51-65 let bylo zastoupení žen 11 a 12 odpovědí bylo za muže. V kategorii nad 65let odpovídalo 16 respondentů, 8 žen a 8 mužů. Nejméně respondentů bylo v kategorii od 15-25 let, 7 žen a 5 mužů.

Graf č. 1

Rodělení respondentů podle pohlaví a věkových kategorií

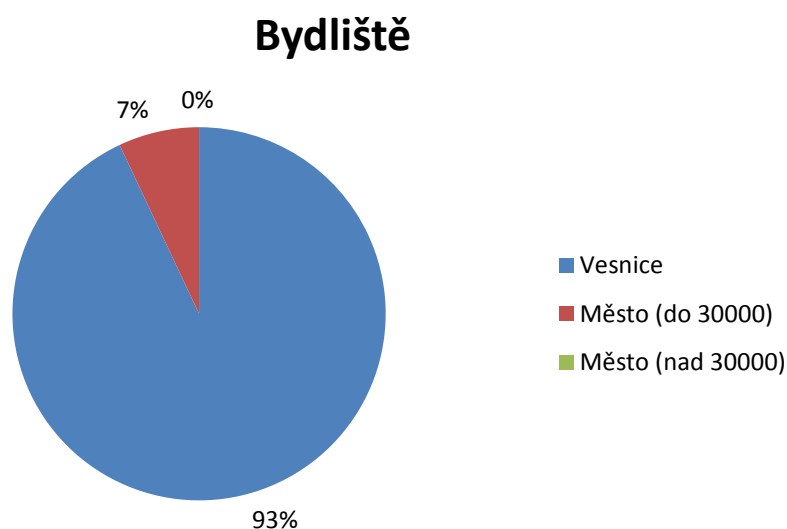

Zdroj: Vlastní zpracování výsledků výzkumného šetření

Otázka č. 3: Kde trvale bydlíte?

V otázce č. 3 byl zjištěn poměr trvalého bydliště respondentů. Na otázku odpovídalo 89 respondentů. 93 % žije na vesnici, zbývajících 7% tvoří chalupáři se vztahem k obci Častohostice.

Graf č. 2

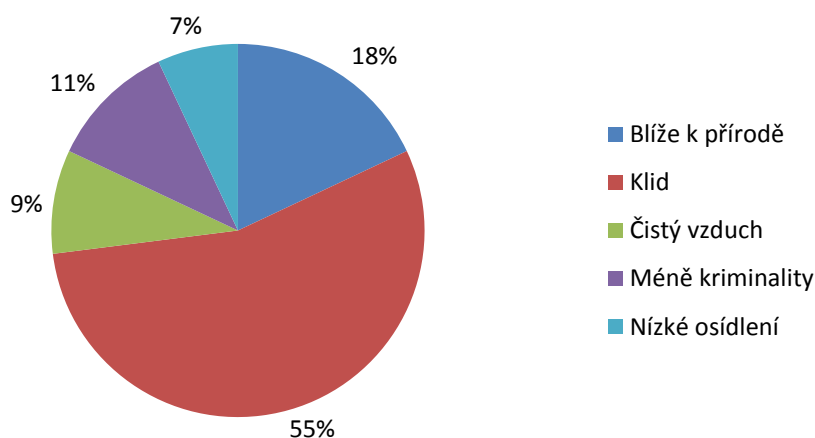
Zdroj: Vlastní zpracování výsledků výzkumného šetření

Otázka č. 4: Co vnímáte jako výhody života na vesnici?

V otázce respondenti volili výhody života na vesnici. Výběr umožňoval pět variant odpovědí. V několika případech vybrali více jak jednu možnost. Z grafu vyplývá, že 55 % respondentů za největší výhodu života na vesnici považuje klid. V 11 % případů je to méně kriminality, 9 % za výhodu považuje čistý vzduch, pro 7 % je to blíže k přírodě a zbývajících 7 % je to nízké osídlení.

Graf č. 3

Výhody života na vesnici

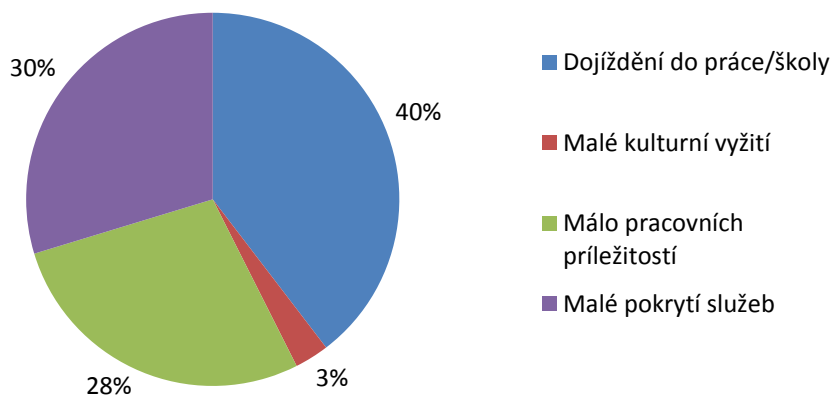
Zdroj: Vlastní zpracování výsledků výzkumného šetření

Otázka č. 5: Co považujete za nevýhody života na vesnici?

Z výsledků šetření vyplývá, že největší nevýhodou života v malé obci je dojíždění za prací a do škol. Takto odpovědělo 40 % respondentů, 30 % jako nevýhodu vidí malé pokrytí služeb a obchodů. Za další nevýhodu zvolilo 28 % respondentů málo pracovních příležitostí. Jen 3 % respondentů za nevýhodu považuje malé kulturní vyžití.

Graf č. 4

Nevýhody života na vesnici

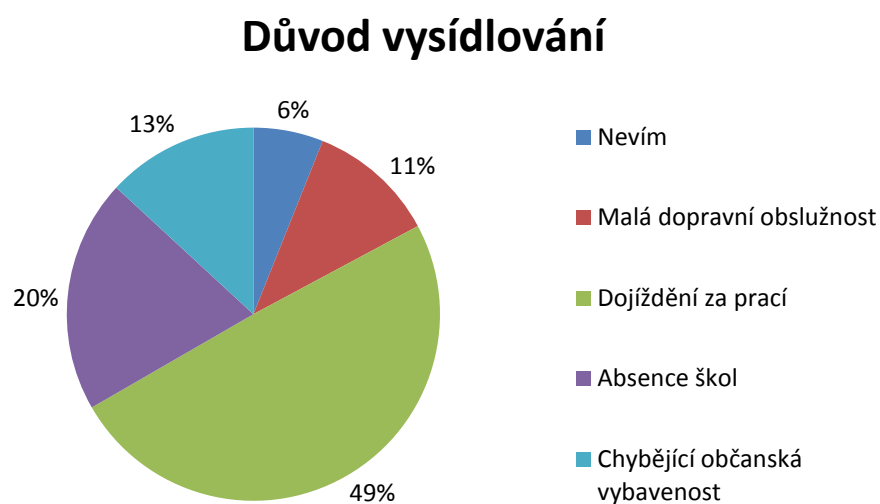

Zdroj: Vlastní zpracování výsledků výzkumného šetření

Otázka č. 6: Co je podle Vás důvodem vysídlování vesnic?

V otázce číslo 6 dle dotazníku 49 % respondentů považuje za důvod vysídlování malých obcí dojíždění za prací. 20 % respondentů vidí důvod v absenci škol a školky. Chybějící občanská vybavenost je důvodem pro 13 % odpovídajících. Malá dopravní obslužnost je v 11 % označena za příčinu vysídlování. 6 % respondentů neví, co je příčinou vysídlování.

Graf č. 5

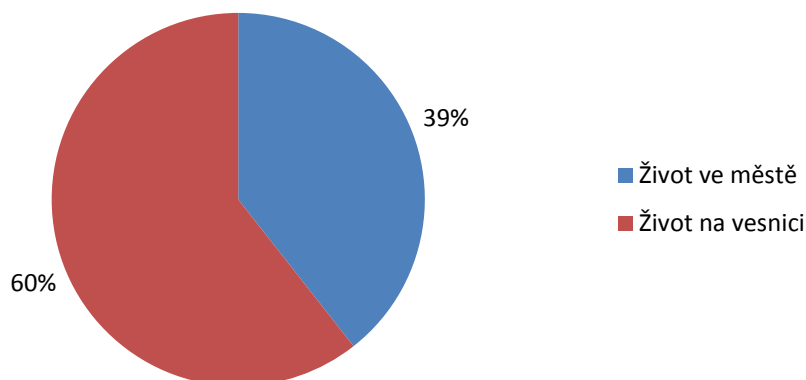
Zdroj: Vlastní zpracování výsledků výzkumného šetření

Otázka č. 7: V případě volby stěhování byste volil?

Na otázku č. 7 zvolilo v dotazníku 60 % respondentů život na vesnici. Zbývajících 39 % respondentů by v případě možnosti stěhování vyměnili život na vesnici za život ve městě.

Graf č. 6

Volba při stěhování

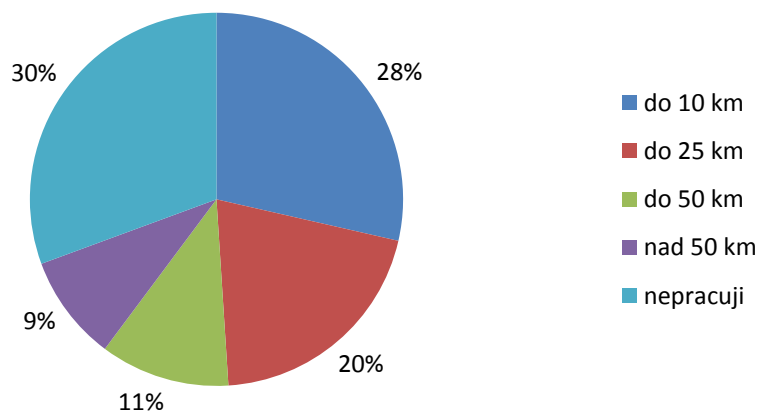
Zdroj: Vlastní zpracování výsledků výzkumného šetření

Otázka č. 8: Dojždíte do práce?

Z grafu č. 7 vyplývá, že za prací dojíždí do 10 km 28 % odpovídajících, 20 % odpovídajících dojíždí do 25 km, 11 % respondentů dojíždí za prací do 50 km a nad 50 km musí za prací dojíždět 9 %. Zbývajících 30 % respondentů nepracuje z důvodu nezaměstnanosti nebo důchodového věku.

Graf č. 7

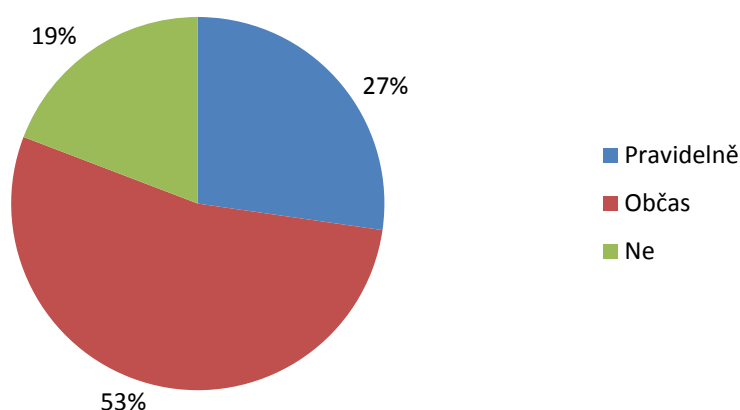
Dojždění do práce/školy

Zdroj: Vlastní zpracování výsledků výzkumného šetření

Otázka č. 9: Zapojujete se do společenského života ve vesnici?

Z šetření vyplývá, že do veřejného život se pravidelně zapojuje 27 % respondentů, 53 % uvádí účast na společenském životě občas. Zbývajících 19 % se do společenského života nezapojuje vůbec. Jako důvod uvádí část respondentů špatnou nabídku aktivit a společenských akcí a část nedostatek času.

Graf č. 8**Zapojení do společenského života**

Zdroj: Vlastní zpracování výsledků výzkumného šetření

Otázka č. 10: Co by pomohlo k zlepšení života na vesnici?

Poslední, 10. otázka byla položena jako otázka otevřená. Respondenti zde měli vyjádřit své názory na možnosti, které by z jejich pohledu mohly pomoci zlepšení života na vesnici. 32 respondentů neví, nebo nemají odpověď na tuto otázku. Ze zbývajících 57 respondentů uvádí 3, že by se jim líbilo vybudovat víceúčelové hřiště, 12 občanů si myslí, že by pomohlo více pracovních příležitostí, větší dopravní spojení by bylo přínosem v 6 odpovědích. Přínosem by bylo zvýšení dotací na obnovu venkova, tento názor vyjádřili 4 respondenti. Chybějící občanská vybavenost by pomohla ke zlepšení života dle názoru 6 respondentů. Kulturní vyžití je zastoupeno v této otázce 3 odpověďmi. 2 hlasy jsou pro zřízení většího zázemí pro rodiny s dětmi a 4 respondenti si myslí, že je důležité, aby se do

veřejného života zapojilo více občanů. Spokojenost se současným stavem a s vedením obce vyjádřilo 9 respondentů.

Názor, že sociální pomoc pro starší a sociálně slabší občany je jednou z možností, která by pomohla zlepšit podmínky života na vesnici, zastává 8 občanů.

Vlastním dotazníkovým šetřením jsem získala odpovědi na hypotézy, které jsem si stanovila.

Hypotéza H 1:

Jedním z důvodů vysídlování malých obcí je nedostatek pracovních příležitostí.

Z výsledků u otázky 5 vyplývá, že nevýhodou je dojíždění za prací (uvádí 40 % dotázaných). V otázce č. 6 na důvod vysídlování malých vesnic odpovídá 49 % respondentů, že je to dojíždění za prací. V otevřené otázce č. 10 poukazují respondenti na malý počet pracovních příležitostí a dojíždění do práce. Z tohoto šetření tedy vyplynulo:

Hypotéza H 1 byla potvrzena - verifikována.

Hypotéza H 2 :

V malých obcích chybí občanská vybavenost.

Pro ověření pravdivosti hypotézy č. 2 jsem využila vyhodnocení otázek č. 5, 6 a otázky č. 10. Ze čtyř možností odpovědi v otázce č. 5 respondenti v 30 % uvedli malé pokrytí službami v malé obci. V otázce vysídlování obcí ze čtyř možností vybralo odpověď chybějící občanskou vybavenost 13 % respondentů. V otázce č. 10 se připojilo 6 občanů ke zvýšení občanské vybavenosti. Dle vyhodnocení jednotlivých otázek má vždy velké procentuální zastoupení chybějící občanská vybavenost.

Z toho vyplývá:

Hypotéza H2 byla potvrzena – verifikována.

Hypotéza H 3:

V malých obcích je špatné dopravní spojení.

Hypotéza H3 předpokládala, že občanům chybí dopravní spojení. V otázce „Co je příčinou vysídlování malých obcí?“ se k variantě *malá dopravní obslužnost* přiklonilo jen 11 %. V otázce č. 10 ve vlastních názorech občanů na zlepšení života na vesnici poukázalo pouze 6 respondentů na malou nebo nevyhovující dopravní obslužnost. Z toho vyplývá, že na vysídlování malých obcí se dopravní obslužnost podílí malým dílem.

Hypotéza H 3 byla vyvrácena - falsifikována.

Hypotéza H4:**Důvodem vysídlování malých obcí je nedostatek kulturních akcí.**

Na otázku, zda je malé kulturní vyžití problém k vysídlování, v otázce č. 5 odpověděla 3 % respondentů. V otázce č. 10: „Co by pomohlo k zlepšení života na vesnici?“, odpověděli 3 respondenti zlepšení kulturního života. Z celkového počtu respondentů uvedla pouze 3 % jako důvod málo společenského života v obci. Z toho vyplývá:

Hypotéza H4 byla také vyvrácena - falsifikována.

Na výzkumnou otázku: „**Je důvodem stagnace rozvoje života v malých obcích malá občanská vybavenost a nedostatek pracovních příležitostí?**“ lze na základě provedeného šetření odpovědět kladně: Ano, důvodem vysídlování malých obcí je hlavně malá občanská vybavenost a nedostatek pracovních příležitostí.

3.3 Shrnutí

Na základě provedeného šetření jsem zjistila, že občané obce Častohostice považují pro svůj život za důležité následující věci: klid, blízkost přírody a nízkou kriminalitu. Druhou stránkou problému jsou nevýhody. Jako nevýhodu nejvíce uvádějí dojíždění za prací, absenci škol a chybějící občanskou vybavenost. Dle dotazníku převážná část dojíždí za prací a do škol. Z celkového počtu respondentů 11 % uvádí dojíždění mezi 25–50 km a 9 % nad 50 km. Vzdálené dojíždění má za následek i méně volného času. Z mého pohledu se i toto odráží ve stagnaci života v malých obcích. Lidé se domů vracejí večer a už jim nezbyvá čas na koníčky, záliby a veřejný společenský život. Z celkového počtu respondentů, které převážně tvořili občané žijící na malé obci, by se z 89 v případě možnosti volby stěhování 39 respondentů raději přestěhovalo do města. Tato statistika ukazuje na další možné vysídlování. 60 respondentů volí život na vesnici, což může být dáno tím, že odpovídal velký počet občanů ve věkových kategoriích 50–65 let a nad 65 let. Tito respondenti již nemají potřebu každodenního dojíždění za prací a do škol a spíše oceňují čistý vzduch, krásnou krajinu, bezpečí a v neposlední řadě i levnější bydlení.

3.4 Doporučení

Tento výzkum ukazuje na určité faktory a zastupuje názory respondentů – občanů obce Častohostic, nebo lidí úzce spjatých s touto obcí. Informace získané dotazníkovým šetřením může obec využít při dalším rozvoji obce a při plánování v dalších obdobích.

Bohužel místní samospráva zřejmě těžko může ovlivnit nebo zabezpečit dostatek pracovních míst. Tady existuje možnost podpořit místní malé podnikatele, nabídkou volných nebytových prostor k podnikání, volných prostranství. To, že z výsledků šetření vyplynula poměrná spokojenost s dopravní obsluhností, je částečně zásluhou vedení obce. Vedení se zasloužilo o posílení o dalších 5 autobusových spojů v posledních 6 letech. Obec má spojení na trase Jihlava – Znojmo. Ve vzdálenosti asi 1 km od obce je vlaková zastávka a zde jezdí spoje zhruba ve 2hodinových intervalech.

Velkým potenciálem v malých obcích je možnost nabídnout levnější bydlení, a to jak stavbou sociálních bytů, tak nabídkou stavebních míst. Tato stavební místa jsou mnohonásobně levnější než ve městech. Tady velkou roli hraje vzdálenost k větším městům, kde je dostatek pracovních příležitostí. Obce, které jsou v dosahu těchto měst, se v posledních letech rozrostly. Obce ve větších vzdálenostech od prosperujících měst takovýto nárůst obyvatel nemají. Jediným lákadlem je nízká cena pozemků. Domy na vesnici se prodávají pod hodnotou své reálné ceny. Pokud jsou prodány, tak za účelem rekreace, nebo sociálně slabším občanům. Z dlouhodobého pozorování vím, že ve velké části se takoví občané do života těchto obcí nezapojují, nemají k obci vztah.

Další příležitostí pro rozvoj malých obcí je využití čistého prostředí a blízkost přírody. To napomáhá rozvoji venkovské turistiky.

Zajištění občanské vybavenosti je také složitou otázkou. Tyto služby fungují převážně za účelem zisku. Obce to mohou posílit tím, že pronajmou své volné prostory za nízké ceny. V obci Častohostice po uzavření soukromého obchodu z důvodu malých zisků byla pronajata obecní budova za 1 Kč ročně, obec zajistila vybavení tohoto obchodu. Tím se podařilo zajistit alespoň částečně základní potraviny pro starší obyvatele. Problém udržitelnosti těchto služeb spočívá v tom, že ekonomicky činní občané si nakoupí ve městě v rámci dojíždění za prací. Tím klesá kupní síla a udržitelnost těchto obchodů v obcích s počtem 200 obyvatel je velice nízká. Stejný problém skýtá i zajištění ostatních služeb.

ZÁVĚR

Se zvyšováním životní úrovně, je stále větší snaha obyvatel stěhovat se do měst a větších obcí, kde jsou větší možnosti zaměstnání, kulturního, sportovního vyžití a dostupnost občanské vybavenosti, možnosti škol, nabídky kroužků pro děti. Většina těchto možností na malých obcích chybí. Druhou stránku mince tvoří klidnější a zdravější prostředí v malých obcích, menší kriminalita. Cílem této práce bylo zmapovat důvody, proč se snižuje kvalita života v malých obcích, a důvody vysídlování.

V první kapitole jsem popsala rozdíl mezi malou obcí a městem, jak z pohledu zákona, tak z pohledu dle velikostních kategorií. Dále byl vymezen rozdíl mezi státní správou a samosprávou.

V druhé části nastiňuji život v obci Častohostice. Od historie obce po současný život a aktivity obyvatel, místních spolků, snahu obecní samosprávy o rozvoj obce a zajištění co nejvíce služeb pro občany. V této obci bylo provedeno dotazníkové šetření.

Ve třetí kapitole je vyhodnoceno výzkumné šetření mezi respondenty v obci Častohostice. Ve výzkumu jsem se zaměřila pouze na některé faktory mající vliv na kvalitu života v malých obcích. Konkrétně se jedná o příležitosti k zaměstnání, dopravní spojení, kulturní a společenské vyžití, občanská vybavenost. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že největším problémem je menší nabídka pracovních příležitostí. Z toho vyplynulo potvrzení první hypotézy H1: Důvodem vysídlování malých obcí je nedostatek pracovních příležitostí. Oproti městům je zde snižená nabídka nejen výběru práce, ale jsou zde i nižší platové podmínky. To má dopad na kupní sílu obyvatel malých obcí. Nižší příjmy jsou důsledkem snížených možností obyvatel z hlediska kulturního a společenského vyžití. Většina obyvatel za práci dojíždí, a to mnohdy více jak 50 km. Dlouhé cesty do práce zkracují čas na ostatní aktivity. Na otázku, zda příčinou vysídlování obcí je malý kulturní život, kladně odpověděla jen 3 % respondentů. Tímto zjištěním byla vyvrácena H4: Důvodem vysídlování malých obcí je malé kulturní vyžití. Z mého pohledu jsou občané spokojeni s nabídkou místních spolků a obecního úřadu, kteří se snaží zajistit několik akcí v průběhu roku, na druhou stranu byly zaznamenány odpovědi, že nemají čas, což vyplývá z dotazu na dojíždění do práce a do škol. K dalším problémům života na vesnici patří snížená dostupnost občanské vybavenosti, a to hlavně pro starší obyvatele, kteří nemají možnost pravidelně dojíždět do měst. V dotazníkovém šetření byla potvrzena H2: V malých obcích chybí občanská vybavenost. Hypotéza H3: V malých obcích je špatné dopravní spojení, byla respondenty obce Častohostice vyvrácena. Po vyhodnocení hypotéz jsem si odpověděla i na stanovenou výzkumnou otázku: „Je důvodem stagnace života

v malých obcích malá občanská vybavenost a nedostatek pracovních příležitostí?“ Odpověď zní: „ano;“ hlavními důvody stagnace života na vesnici je malá občanská vybavenost a nedostatek pracovních příležitostí.

K výhodám života na vesnici patří blízkost přírody, čistý vzduch, méně hektický životní styl, nižší kriminalita a neanonymní sociální prostředí. To někdy ale může být považováno za nevýhodu. Ve většině případů zde vládne přátelská atmosféra, všichni se znají a většinou si pomohou. Na druhou stranu jsou zde projevy, které způsobují sociální a kulturní degradaci. Starousedlíci někdy nově přistěhované občany mezi sebe nepřijmou nebo nově přistěhovalí obyvatelé nemají ani snahu se začlenit. Důsledkem stávajícího životního stylu je i mnohdy přejímání městských hodnot, čímž dochází ke změnám tradičního venkovského života. Z šetření vyplynulo, že 39 % respondentů by volilo pohodlnější život ve městě. Takto odpovídali převážně respondenti nižších věkových kategorií. Tyto odpovědi potvrzují celorepublikový vývoj – stárnutí venkovského obyvatelstva. Úbytek mladých lidí v malých obcích výrazně ovlivňuje život na těchto územích. Aktivní obyvatelstvo se stěhuje za prací nebo dojíždí do vzdálenějších míst. S tímto se snižují i možnosti realizace společenského života v obcích.

Z pohledů sociální pedagogiky je třeba větší informovanosti nejen občanů, ale i představitelů obcí a rozvoj iniciativy při rozvoji služeb zejména starších občanů.

Závěrem lze říci, že obce by se měly snažit zapojovat veřejnost co nejvíce do společenského života, dát najevo, že o jejich aktivitě je zájem a obec je ráda podpoří. Obec by měla podporovat různé spolky, které mají snahu o oživení společenského života. S tím souvisí rozvoj mezilidských vztahů. Při vzájemném setkávání dochází ke vzájemné komunikaci a sblížení. Je třeba podporovat aktivity napomáhající rozvoji služeb zejména pro starší občany. Toto je možno ve spolupráci s městy, sdruženími obcí. Tato uskupení jsou schopna finančně podporovat terénní pečovatelské služby. Obec by měla informovat o těchto službách, neboť starší občané mnohdy neví, kam se obrátit v případě potřeby. Dále se má obec snažit hledat další alternativy přinášející rozvoj obci a pomoc obyvatelům.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BINEK, J. a kol., *Synergie ve venkovském prostoru*. GaREP Brno 2010, 210 s. ISBN:978-80-904308-4-6
2. BLAŽEK, B. *Problémy a výhody českého venkova*. Libčeves. Praha, ŠOV a Nadace EcoTerra, 1997. 84 s. ISBN:80-238-2109-1
3. BOHÁČOVÁ, P. *Současné proměny života ve městě a na venkově*. Diplomová práce, Brno: UTB Zlín, 2010, 133s
4. GAVORA, P., *Úvod do pedagogického výzkumu*. 4. rozš. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 2008, s 261. ISBN: 978-80-223-2391-8
5. KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V a kol. *Člověk-prostředí-výchova*. Brno: Paladio, 2001, s 127. ISBN:80-7315-004-2
6. LIŠKA, M. *Proměny v úlohách při volnočasových aktivitách dětí*. Praha: UTB Zlín, 2009, 94s
7. LUKL, F., a kol. *Průručka pro zastupitele obce*, Praha 2014-Svaz měst a obcí, st. 205, ISBN:978-905421-2-9
8. MOŽNÝ, I. *Česká společnost*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, 207s. ISBN:80-7178-624-1
9. NEKUDA, V., a Muzejní a vlastivědná společnost v Brně ve spolupráci s městy Moravské Budějovice a Jemnice, *Moravskobudějovicko-jemnicko*, Centa Brno 1997, st. 550. ISBN 80-85048-75-2
10. RADVAN, E., VAVŘÍK, M. *Metodika psaní odborného textu a význam sociálních vědách*. Brno: IMS, 2012, 62s. ISBN:978-80-87182-25-3
11. SLEPIČKA, A. *Přeměny venkova*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1989, 387s. ISBN:80-205-0019-7
12. VESELÁ, J. *Sociologie obcí a regionů*. 1. vyd. Pardubice, Univerzita Pardubice, 1998, 77 s. ISBN:80-7194-129-8
13. MALÝ LEXIKON OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY-2014 ČSÚ. *Velikostní tabulky obcí podle krajů, okresů- počet obcí*. [online] 25.10.2015. dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2014>

14. KRONIKA OBCE ČASTOHOSTICE- obec Častohostice

15. ŠKOLNÍ KRONIKA- základní škola Častohostice

16. ÚSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY. *Hlava VII-Územní samospráva* [online]
10.10.2015. dostupné z : <http://zakony.centrum.cz/ustava-ceske-republiky>

17. VEŘEJNÁ SPRÁVA. *Vymezení pojmů*[online] 12.10.2015.
dostupné z: <http://verejna-sprava.blogspot.cz/2011/05/14-pojem-verejna-sprava>

18. VEŘEJNÉ SLUŽBY INFORMAČNÍHO SYSTÉMU[online]15.10.2015.dostupné z:
https://is.muni.cz/th/206708/esf_m/DP.txt

19. ZÁKON O OBCÍCH č.128/2000 Sb. *Hlava I- Obecná ustanovení* [online] 12.10.2015,
dostupné z: <http://www.uplnezneni.cz/zakon/128-2000-sb-o-obcich-obecni-zrizeni>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CPO	Civilní protiletectká obrana.
ČR	Česká republika.
JZD	Jednotné zemědělské družstvo.
MěNV	Městský národní výbor
MNV	Místní národní výbor
MÚ	Městský úřad
ORP	Obce s rozšířenou působností
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
VS	Veřejná správa
ZEOS	Zemědělská společnost

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 Znak a prapor obce Častohostice

Graf č. 1 Rozdělení respondentů podle pohlaví a věkových kategorií.

Graf č. 2 Bydliště

Graf č. 3 Výhody života na vesnici

Graf č. 4 Nevýhody života na vesnici

Graf č. 5 Důvody vysídlování

Graf č. 6 Volba při stěhování

Graf č. 7 Dojíždění do práce/školy

Graf č. 8 Zapojení do společenského života

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Počet obcí na Vysočině dle počtu obyvatel

Tabulka 2 Průměr obyvatel na obec v Kraji Vysočina dle okresů

Tabulka 3 Rozdělení obcí v krajích dle velikosti

Tabulka 4 Rozdělení nezaměstnanosti dle místa

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA PI:DOTAZNÍK

Vážený spoluobčane,

prosím Vás o spolupráci při vyplnění dotazníku. Cílem dotazníku je studie zaměřena na výzkum „ Příčiny stagnace života v malé obci“

Vyplnění tohoto dotazníku je dobrovolné a anonymní. V dotazníku jsou položeny otázky s více možnostmi, prosím zaškrtněte odpověď, která nejvíce odpovídá Vašemu názoru. U otázky s prázdným polem uveďte Vaše stručné písemné vyjádření

Za vyplnění dotazníku předem děkuji.

Vláčilová Marie

1. Vaše pohlaví

- Žena
- Muž

2. Jaký je Váš věk?

- 15-25 let
- 25-50 let
- 50-65 let
- Nad 65 let

3. Kde trvale bydlíte?

- Vesnice
- Město (více jak 30 000obyv.)
- Město (do 30 000obyv.)

4. Co vnímáte jako výhody života na vesnici?

- Blíže k přírodě
- Klid
- Čistý vzduch
- Nízké osídlení
- Méně kriminality

5. Co považujete za nevýhody života na vesnici?

- Dojíždění do práce, škola
- Malé kulturní vyžití
- Málo pracovních příležitostí
- Malé pokrytí služeb a obchodů

6. Co je podle Vás důvodem vysídlování vesnic?

- Nevím
- Malá dopravní obslužnost
- Dojíždění za prací
- Absence školy, školky
- Chybějící občanská vybavenost

7. V případě volby stěhování by jste volil?

- Život ve městě
- Život na vesnici

8. Dojíždíte do práce?

- Do 10km
- Do 25km
- Do 50km
- Nad 50km

9. Zapojujete se do společenského života ve vesnici?

- Pravidelně
- Občas
- Ne
- Důvod
- Špatná nabídka
- Málo času

10. Co by pomohlo k zlepšení života na vesnici?

(Váš názor)